

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

Լեզվագրական ճակուղների I կուրսի համար

Հաստատված է ՆՍՀՄ ԺԿՊ-ին կից
Բարձրագույն դպրոցների համամիութենական
կոմիտեի կողմից

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

Լեզվադրական ֆակուլտետի 1-ին կուրսի համար

1. Գրականության տեսության սուտերի խնդիրները

Գրականագիտությունը և նրա կազմը՝ գրականության պատմությունը, քննադատությունը, գրականության տեսությունը, գրականագիտական առարկաների պատմագրությունը: Գրականության պատմությունը, քննադատության և գրականության տեսության փոխադարձ կապը: Ոժանդակ և հարեկան գիտելիքները՝ նշանակությունը:

Գրականության տեսության տեղը գրականագիտության մեջ: Գրականության տեսության կուսակցականությունը: Մարքս-լենինյան գրականության-տեսության հիմնական խնդիրները:

2. Մարքս-լենինյան ուսմունքը գրականության վորպես աշխարհի գեղարվեստական յուրացման՝ մասին

Մարքսի աշխարհի «գեղարվեստական յուրացման» մասին: Գրականությունը վորպես իդեոլոգիայի ձև և նրա տարբերությունը մյուս իդեոլոգիական ձևերից: Լենինյան արտացոլման տեսության կիրառումը գեղարվեստական գրականության բնագավառում:

Գրականության սպեցիֆիկումը: Բովանդակության և ձևի պրոբլեմը գրականության մեջ: Գրականության պատկերայնությունը:

Թարգմ. Ս. ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ
Թարգմ. խմբ. դոցենտ Լ. ՎԱՐԴՈՒՆԻ
Տեխ. խմբ. ե. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
Սրբազանի՝ Կ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Դրավիտի լիազոր Ց. 3710, Պատվեր 310, Տիրաժ 2300

Հանձնված է արտագրության 2 նոյեմբերի 1938 թ.

Ստորագրված է ապելու 17 նոյեմբերի 1938 թ.

Մանկավարժական Ինստիտուտի տպարան, Յերևան, Մարքսի փ. № 17

3. Պատկերը վորպես կյանքի արձանգութան ձև

Իրականության արտացոլումը մարդկային կյանքի կոնկրետ պատկերների մեջ (արտաքին և ներքին): Գեղարվեստի պատկերաշարության հիմքը: Պատկերաշարության բնութագրական հատկանիշները՝ տիպականացում, անհատականացում, համադրություն կյանքի յերեմույթների նկարագրության մեջ, հնարանքի՝ (ВЫМЫСЕЛ) վորպես գեղարվեստական ընդհանրացման յուրահատուկ ձևվի՝ առկայությունը, ուշագրության կենտրոնացումը դեպի մարդկային պրակտիկան:

Մ. Գորկին գրականության յուրահատկության մասին: Պատկերի պատմականությունը: Նրա ձևերի բազմազանությունը, պայմանավորված մարդկային պրակտիկայի պատմական բազմազանությամբ: Որչեկտիվ և սուբյեկտիվ ելմանը պատկերի մեջ՝ իրականության արտացոլումը հեղինակի ըմբռնողությամբ: Պատկերների հիմնական տեսակները՝ ռեալիստական և ռոմանտիկական: Պատկերի հիմնական ժանրային ձևավորությունները՝ եպիկական, լիրիկա-եպիկական, լիրիկական: Պատկերի եսթետիկական ֆունկցիան՝ դեդեկտիվ մասին հասարակական պատկերացումների կոնկրետացումը մարդկային կյանքի կենդանի պատկերների մեջ: Պատկերի դաստիարակչական դերը, ընկ. Ստալինը հեղինակների՝ «հոգու ճարտարապետների» մասին: Պատկերի ճանաչողական եյությունը՝ կենսական պրոցեսի արտացոլումը նրա տիպիկական և կոնկրետ դրսևավորումների մեջ:

4. Ժողովրդայնության յեվ կուսակցականության պրոբլեմը

Ժողովրդայնությունը գրականության մեջ՝ վորպես իրականության ճշմարիտ արտացոլումը, ժողովրդական շահերին համապատասխանող և այդ մասսաների աղատագրման ու աճման նպաստող: Կլասիկների ստեղծագործությունների ժողովրդայնությունը: Կուսակցականության պրոբլեմը գրականության մեջ: Բոլշևիկյան կուսակցականությունը վորպես ժողովրդայնության բարձր ձև: «Սոցիալիստական

11-286009K

գրականության կուսակցականության սկզբունքը, զարգացնի այդ սկզբունքը և անցկացնի այն կյանքի մեջ կարելույն չափ լիովին ու ամբողջական ձևով» (Լենին): Գեղարվեստորեն մշակված կուսակցականությունը և մերկ տենդենցիոզությունը: Գեղարվեստական ստեղծագործությունների ճանաչողական-դաստիարակչական դերը: Գրականության եսթետիկական արժեքը: Գեղարվեստականության չափանիշը՝ կենսական ճշմարտությունը, ընդհանրացման խորությունը և նկարագրման կոնկրետությունը: Գրական խոշոր ստեղծագործությունների և պատկերների պատմական կենսունակությունը, պայմանավորված նրանց ճշմարտության չափով և պատկերացման ուժով:

Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինը գրողների և գրականության մասին: Գրական ստեղծագործությունների ուսումնասիրման և գնահատման չափանիշը մարքսիզմ-լենինիզմի կլասիկների մոտ:

5. Գրական ստեղծագործությունը վորպես ամբողջություն

Գաղափար գեղարվեստական ստեղծագործության կառուցվածքի մասին: Բովանդակության և ձևվի միասնությունը գրականության մեջ: Գաղափարա-թեմատիկական մատերիալի փոխանցումը խարակտերների: Կոմպոզիցիան, սյուժեան, լեզուն, վոտանավորը, վորպես պատկերային ձևվի ստեղծման միջոցներ: Նրանց հիմնավորումը գրվածքի պատկերներով: Գրական ստեղծագործությունը, վորպես գրական պրոցեսի միավոր: Նրա գաղափարական ուղղվածությունը, նրա բոլոր տարրերի փոխադարձ կապը: Գրական ստեղծագործության վերլուծության մեթոդիկան:

6. Գեղարվեստական ստեղծագործության թեման յեվ գաղափարը

Թեման՝ կենսական նյութ, զրված գրվածքի հիմքում: Թեմայի և գաղափարի միասնությունը, գեղարվեստական գրվածքի իդեան: Գեղարվեստական յերկի պրոբլեմը՝ զրված կենսական

վորոշ նյութի վրա: Մտահղացումը և գաղափարը: Գրվածքի գաղափարը և գաղափարական բովանդակությունը: Սոցիոլոգիական ստեղծագործությունների գաղափարական բովանդակության բազմակողմանիությունը և բարդությունը: Գեղարվեստական յերկի գաղափարի կոնկրետ-պատմական բնույթը: Սոցիոլոգիական գրականության լայն թեմատիկական հնարավորությունները և բարձր գաղափարականությունը:

7. Կ ո մ պ ո գ ի ց ի ա ն

Դրական յերկի կոմպոզիցիան՝ գրվածքի կառուցվածք, նրա բոլոր առանձին մասերը միացնող մի որդանական միասնություն մեջ: Իրականության յերևույթների փոխհարաբերակցությունների արտացոլումը կոմպոզիցիայի մեջ՝ ըստ հեղինակի ըմբռնման:

Կոմպոզիցիան, վորպես գեղարվեստական յերկի ելեմենտների կազմավորման ընդհանուր ձևով: Սյուժետը վորպես եպիքական, լիրիկա-եպիքական և դրամատիքական յերկերի կազմավորման մասնակի ձևով: Սյուժետը վորպես կյանքի տիպիքական հանգամանքներն արտացոլող դեպքերի սխեմա: Սյուժետը վորպես խարակտերներ պատկերելու միջոց: Սյուժետի պատմականությունը: Սյուժետի ֆորմալիստական մեկնաբանությունը, վորպես յերկի դեպքերի տրամաբանական սխեմա: Սյուժետի Գորկու տված բնորոշման մեթոդոլոգիական նշանակությունը՝ «մարդկանց փոխադարձ կապի, հակասություն, համակրանքի, հակակրանքի և առհասարակ փոխադարձ հարաբերությունների, այս կամ այն խաղակտերի աճման և կազմավորման» (Գորկի) — սյուժետը: Սյուժետի տարրերը՝ եքսպոզիցիա, ըակտումն, գործողության զարգացումը, կուլմինացիա, հանգույց, եպիլոգ: Լիրիքական շեղումներ: Ներածական եպիլոգներ: Գեղարվեստական զարգացում: Ֆաբուլան և նրա հարաբերությունը սյուժետին: Ֆաբուլայի զանազան բնորոշումները գոյություն ունեցող գրականության մեջ:

8. Գեղարվեստական գրականության լեզուն

Մարքսը լեզվի՝ վորպես «մարդու իրական գիտակցության» մասին: Լեները լեզվի՝ վորպես մարդկային հաղորդակցման խոշորագույն միջոցի՝ մասին: Գեղարվեստական գրականության լեզվի տիպա-

կանացնող նշանակությունը: Լեզվի վոճայնությունը՝ կյանքի զանազան բնագավառների զանազան լեզվական վոճերի արտացոլումը գրական լեզվի մեջ:

Գեղարվեստական գրականության լեզվի անհատական բնույթը՝ կենդանի խոսքի ձևերի ու հատկությունների պահպանումը նրա մեջ:

Լեզվի շերտավորումը, նրա կապը կոնկրետ խարակտերների հետ: Հեղինակի լեզվի դերը հասարակության լեզվական կուլտուրայի զարգացման մեջ: Պերսոնաժների լեզուն և հեղինակի լեզուն: Բանաստեղծական լեզուիկան: Լեզուիկական հնարավորությունները՝ ժամանակակից գրական լեզուն, հնարանություններ, նորաբանություններ, ոտարաբանություններ, բարբառաբանություններ: Նկարագրական միջոցները՝ եպիտիտ, համեմատություն, փոխաբերություններ (զանազանացում, լիտուտա, մետաֆորա, մետոնիմիա, սինակդոխա): Բանաստեղծական շարահյուսությունը և նրա հարաբերությունն արձակին: Կետադրության նշանակությունը գեղարվեստական յերկում: Լեզվական ձևերի բովանդակալից իմաստը գրականության մեջ:

9. Տաղաչափություն

Չափածո և արձակ: Բանաստեղծության հուղական հաղեցվածությունը: Ռիթմ: Ռիթմը նախնական պոեզիայում: Ռիթմը և աշխատանքը: Ռիթմի իդեոլոգիական նշանակությունը: Ինտոնացիան՝ ռիթմի բովանդակալից հիմք: Վոտանավորի տողը: Վոտք: Դադար: Տեղադարձ: Տողադարձ: Վոտանավորի սխեմա: Գանակական և վորակական տաղաչափություն: Անտիկ պատմական տաղաչափությունը: Անտիկ տաղաչափության տիրմինոլոգիայի յուրացումը նորագույն տաղաչափության մեջ: Այդ տերմինոլոգիայի փոփոխությունը: Վոտանավորի սխեմա: Ռուսական պոեզիայի պատմության մեջ: Ժողովրդական բանաստեղծություն: Վանկային, վանկա-շեշտավոր, շեշտավոր վոտանավոր: Ռուսական վանկա-շեշտավոր բանաստեղծության հիմնական չափերը՝ յամբ, ըրիյ, դակտիլ, ամֆիբրաքոս, անապեստ: Հանգ: Հանգի տեսակները՝ արական, իգական, դակտիլային, գերդակտիլային: Հանգի կոմպոզիցիոն նշանակությունը: Հանգավորման

յեղանակները՝ միջանկյալ, խաչաձևող, պարփակող և այլն: Տուն: Աղատ բանաստեղծութիւն: Անհանգ բանաստեղծութիւն:

Ձայնադրութիւն: Հնչյունի նշանակութիւնը բանաստեղծական լեզվի մեջ: Նմանաձայնութիւն: Արտահայտութեան ուժեղացումը, վորպես բանաստեղծական լեզվի հնչյունային կաղձափորման հիմնական իմաստ: Ալիստերացիա և ասոնանս: Հնչյունական անաֆորա, եպիֆորա, կցորդ, ող և այլն: Բանաստեղծութեան հնչյունական կաղձափորման ռիթմա-ինտոնացիոն նշանակութիւնը:

10. Մեթոդ, վոն, գրական հոսանք

Գեղարվեստական մեթոդը աշխարհի «գեղարվեստական յուրացման» սկզբունք, վորը պայմանավորում է տվյալ ստեղծագործութեան կամ հոսանքի մեջ իրականութեան յերևույթների պատկերավոր ընդհանրացման բնույթը: Ռեալիզմը և ուսմանտիզմը, վորպես հիմնական մեթոդներ նախասոցիալիստական գրականութեան մեջ, վորպես իրականութեան գեղարվեստական արտացոլման և այդ իրականութեան գնահատման տարբեր տիպեր: Իր տիպիքական յուրահատկութիւններով՝ իրականութեան արտացոլումը ռեալիստական գրականութեան մեջ, վոչ թե իրականի, այլ կամեցածի պատկերումը ուսմանտիքական գրականութեան մեջ: Հաստատվող կյանքի առանձին կողմերի իդեալականացումը ուսմանտիզմի մեջ: Առաջադիմական և հետադիմական ուսմանտիզմ: Հեղինակի մեթոդի կախվածութիւնը նրա աշխարհայացքից: Նրանց միասնութիւնը: Հակասութեան հնարավորութիւնը աշխարհայացքի և մեթոդի միջև (Բալզակ, Գոգոլ և այլն): Հիշված մեթոդների տարբեր զրահորումները տարբեր ժամանակների, ժողովուրդների ու դասակարգերի գրականութեան մեջ:

Քննադատական ռեալիզմը՝ անմարդկայնութեան և խաբէյութեան, շահագործողական հասարակական հարաբերութիւնների պայմաններում մարդու ճնշման տարբեր զրահորումների—ճշմարիտ պատկերումը անցյալի խոշոր գրողների կողմից (Պուշկին, Լ. Տոլստոյ, Շչեգրին, Բալզակ և այլն): Առաջադիմական ուսմանտիզմը՝ խոշոր հեղինակների պատկերացումը ապագա

բանական, աղատ և ստեղծագործական կյանքի պատկերների մասին և կովի կոչ այդ կյանքի համար (յերիտասարդ Պուշկինը, Լեբմոնտովը և այլն):

Սոցիալիստական ռեալիզմը, վորպես բանաստեղծական արվեստի զարգացման բարձր աստիճան:

Սոցիալիստական ռեալիզմի հիմնական գծերը՝ իրականութեան արտացոլումը նրա առաջատար տենդենցների մեջ, նրա զարգացման մեջ, ռեալիստական և ուսմանտիքական տենդենցների միասնութիւնը, խարակտերներին հերոսականութիւնը, սոցիալիստական նպատակայնութիւնը: Ժողովրդայնութեան պրոբլեմը քննադատական ռեալիստական, հեղափոխական-ուսմանտիքական և սոցիալիստական ռեալիստական գրականութեան մեջ:

Հեղինակի վոճը, վորպես նրա ստեղծագործութեան առանձնահատկութիւնների միասնութիւն՝ զրահորող նրա բոլոր յերկերում: Հեղինակի վոճի ուսումնասիրութեան անհրաժեշտութիւնը—նրա զարգացման և հակառութիւնների մեջ:

Դրական հոսանքը (ուղղութիւնը, դպրոցը, խմբավորումը), վորպես գաղափարական ուղղվածութեամբ ու ստեղծագործական սկզբունքներով իրար մոտ՝ մի շարք հեղինակների ստեղծագործութիւնների գաղափարական գեղարվեստական առանձնահատկութիւնների միասնութիւն: Մեթոդի, դրական հոսանքի և վոճի ըմբռնումների փոխհարաբերակցութիւնը:

11. Բանաստեղծական սեուեր յեվ տեսակներ

Բանաստեղծական սեուերը՝ վիպերգութիւն, քնարերգութիւն, թատրերգութիւն: Իրականութեան արտացոլման տարբեր ձևերը վիպերգութեան և քնարերգութեան մեջ: Տիպիքական պատկերները վիպերգութեան և տիպիքական վերապրումները քնարերգութեան մեջ: Լիրիզմի հնարավորութիւն վիպերգութեան և եպիքականութեան հնարավորութիւնը քնարերգութեան մեջ: Դրամայի սինտետիկ բնույթը: Լիրիքական և լիրիկա-եպիքական տարրերի միասնութիւնը լիրիկա-եպիքական ժանրերում:

Բանաստեղծական սեուերը և նրանց մասնաւոր տեսակները: Ժանրերի անկայունութիւնը, նրանց փոփոխութիւնները և փո-

խաղարձ կապը գրականության պատմության մեջ: ժանրերի առաջացումը պատմական վերոշ պայմաններում և նրանց ձևափոխությունները տարբեր ժամանակաշրջաններում և տարբեր հեղինակների մոտ: Եպիքական ժանրեր՝ պոեմա, վեպ, վիպակ, պատմվածք, ոչերկ, հովվերգություն, առակ: Դրամատիքական ժանրեր՝ վոդեվիլ, կատակերգություն, գրամա: Լիրիքական ժանրեր՝ լիրիքական բանաստեղծություն, ներբող, յեղերերգություն, եպիգրամ և այլն:

ԳՐԱԿԱՆ ՈՒԹՅՈՒՆ

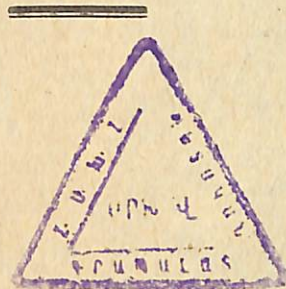
I

1. Լենին—ա) Հոգեվածներ Տոլստոյի մասին.
բ) «Գերցենի հիշատակին», XIV հատ.
գ) «Կուսակցական կազմակերպություն և կուսակցական գրականություն»:
2. Լունաչարսկի—«Լենինը և գրականագիտությունը»:
3. Մարքսը և Ենգելսը արվեստի մասին:
4. Պլեխանով—հոգեվածները գրականության և արվեստի մասին, V, VI, X, XIV հատորներ:
5. Белинский—«Взгляд на русскую литературу», 1846 и 1847 г. г.
«О разделении поэзии на роды и виды».

II

1. И. А. Виноградов—«Вопрос Марксистской поэтики», Л. 1935 г.
2. Л. И. Тимофеев—«Основы теории литературы», М. 1938 г.
3. Л. В. Томашевский—«Теория литературы», 5-ое издание, Л. 1930 г.
4. Потебня—«Из записок по теории словесности».
5. Жирмунский—«Введение в метрику».

6. Жирмунский—«Рифма, ее история и теория».
7. Штокман—«Библиография работ по стихосложению».
8. Тимофеев—«Теория стиха».
9. Мышковская—«Работа Л. Толстого над произведением».
10. Нусинов—«Вековые образы».
11. Розенталь—«Против вульгарного социализма».
12. Гудзий—«Как работал Л. Толстой».

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0928151

14 ДЕК 1938

508

//

28600

ПРОГРАММА

По истории литературы

Изд. Педагогический Института Ереван 1938